

**Теоретико-методологічні засади розвитку інвестиційного потенціалу
агропродовольчої сфери**

Кравчук Олег Вітольтович

аспірант, спеціальність 051 «Економіка»; Заклад Вищої Освіти «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»; вул. Львівська, 23, м. Київ, 03115, Україна; e-mail: oleg680014445@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-3405-4432>

Прийнято: 18.11.2024 | Опубліковано: 29.11.2024

Анотація. Вступ. Основною вимогою подальшого розвитку агропродовольчої сфери є активне залучення інвестицій, що сприятимуть модернізації виробництва, впровадженню інноваційних технологій, а також розвитку інфраструктури та підвищенню рівня життя в сільській місцевості. Такий підхід не лише зміцнить позиції України на глобальному аграрному ринку, а й стане потужним драйвером сталого економічного зростання країни.

Метою дослідження є вивчення теоретико-методологічних засад змісту, структури та функціональної ролі інвестиційного потенціалу агропродовольчої сфери у трансформаційній економіці, інституційного середовища його формування та розширеного відтворення.

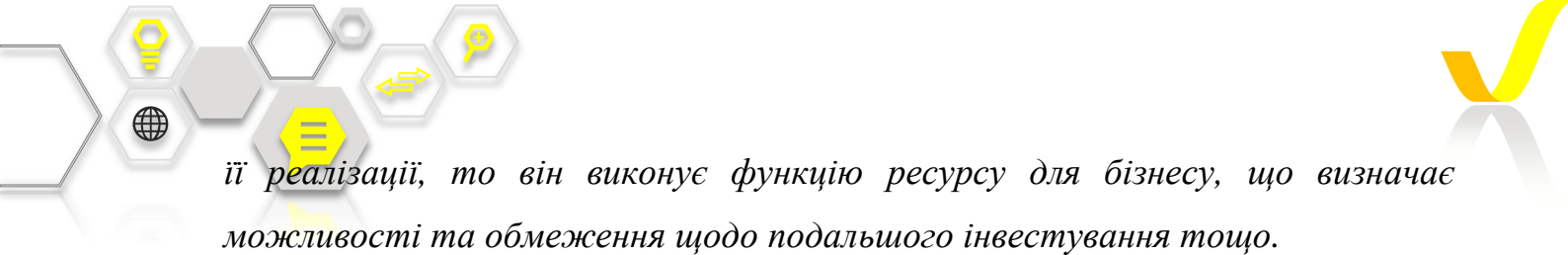
Результати. Визначено основні фундаментальні економічні категорії, що формують поняття «інвестиційний потенціал», де термін «потенціал» інтерпретується у двох основних аспектах (вузьке та широке розуміння). При цьому встановлено характеристики його функціонального аспекту

(номінальний, атрибутований та релятивний аспект потенціалу). Аналізуючи сутність поняття «інвестиційний потенціал» виділена низка ключових теоретико-методологічних підходів до його інтерпретації, зокрема: витратний підхід – акцентує увагу на здатності території або економічного суб'єкта залучати та поглинати капітал; ресурсний підхід – розглядає інвестиційний потенціал як сукупність наявних ресурсів та можливостей для інвестування, які формуються під впливом різноманітних економічних, соціальних та політичних факторів; результативний підхід – зосереджується на оцінці ефективності використання інвестиційних ресурсів тощо.

Доведено суб'єктну спрямованість понятійно-категоріального дослідження «інвестиційного потенціалу», що відображає його приналежність як до суб'єкта економічних відносин чи господарювання (підприємства, організації, установи тощо) так і до окремого сектору економіки (галузі виробництва) та регіону тощо. Обґрунтовано авторське визначення поняття «інвестиційний потенціал агропродовольчої сфери як результату синергічної взаємодії соціальних, економічних, трудових, фінансових, земельних, біологічних та інших виробничих ресурсів у поєднанні із галузевими заходами державної підтримки, формує передумови для розширеного відтворення екологічно безпечного агропродовольчого виробництва через ефективне використання власного та залученого інвестиційного капіталу та оптимальне техніко-технологічне навантаження на екосистему. Визначено структурні компоненти інвестиційного потенціалу агропродовольчої сфери регіону тощо.

Висновки. Аналіз інвестиційного потенціалу слід здійснювати з двох основних позицій: 1) розглядати його як мету інвестиційної діяльності, то він виступає як стратегічний актив бізнесу, що формується під впливом низки факторів, які визначають попит на інвестиції; 2) якщо інвестиційний потенціал розглядати як компонент інвестиційної діяльності та результат

її реалізації, то він виконує функцію ресурсу для бізнесу, що визначає можливості та обмеження щодо подальшого інвестування тощо.

Ключові слова: інвестиція, потенціал, інвестиційний потенціал, аграрний сектор, агропродовольча сфера, теоретико-методологічний підхід, інвестиційні ресурси, інвестиційна діяльність.

Theoretical and methodological foundations for the development of the investment potential of the agri-food sector

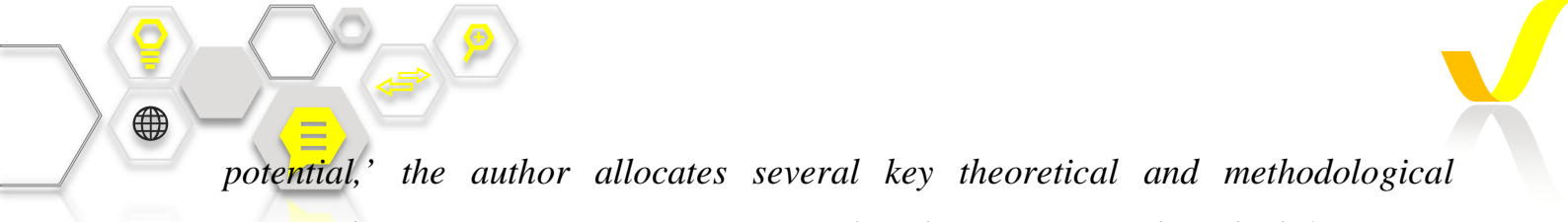
Kravchuk Oleh

graduate student, specialty 051 «Economics,» Higher Education Institution «Open International University of Human Development «Ukraine»; 23 Lvivs'ka Street, Kyiv, 03115, Ukraine, e-mail: oleg680014445@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-3405-4432>

Abstract. *Introduction. The main requirement for the further development of the agri-food sector is the active attraction of investments that will help modernize production, introduce innovative technologies, develop infrastructure, and improve living standards in rural areas. Such an approach will strengthen Ukraine's position in the global agricultural market and become a powerful driver of the country's sustainable economic growth.*

The study aims to examine the theoretical and methodological foundations of the content, structure, and functional role of the agri-food sector's investment potential in a transformational economy, the institutional environment for its formation, and expanded reproduction.

Results. The main fundamental economic categories that form the concept of 'investment potential' are defined, where the term 'potential' is interpreted in two main aspects (narrow and broad understanding). At the same time, the characteristics of its functional aspect (nominal, attributed, and relational aspects of potential) are determined. Analyzing the essence of the concept of 'investment

potential,' the author allocates several key theoretical and methodological approaches to its interpretation, in particular, the cost approach – which focuses on the ability of a territory or economic entity to attract and absorb capital, resource approach - considers investment potential as a set of available resources and opportunities for investment, which are formed under the influence of various economic, social and political factors; performance approach - focuses on assessing the efficiency of investment use.

The author proves the subject orientation of the conceptual and categorical study of 'investment potential,' which reflects its belonging to both the subject of economic relations or management (enterprise, organization, institution, etc.) and a separate sector of the economy (industry) and region, etc. The author's definition of the concept of 'investment potential of the agri-food sector as a result of synergistic interaction of social, economic, labor, financial, land, biological and other production resources in combination with sectoral measures of state support, forming prerequisites for the expanded reproduction of environmentally sound agri-food production through the efficient use of own and attracted investment capital and optimal technical and technological load on the ecosystem is substantiated. The structural components of the region's agri-food sector's investment potential are determined, etc.

Conclusions. The analysis of investment potential should be carried out from two main perspectives: 1) if it is considered as the goal of investment activity, it acts as a strategic business asset, which is formed under the influence of several factors that determine the investment demand; 2) if investment potential is considered as a component of investment activity and the result of its implementation, it serves as a resource for business, which determines the opportunities and limitations for further investment, etc.

Keywords: *investment, potential, investment potential, agricultural sector, agri-food sector, theoretical and methodological approach, investment resources, investment activity.*

Постановка проблеми. Аграрний сектор відіграє стратегічну роль в економіці України, забезпечуючи продовольчу стабільність та фінансову стійкість держави. На сьогодні його внесок у валовий внутрішній продукт (ВВП) країни становить приблизно 11%, а частка працюючих у цій сфері сягає 17% від загальної кількості зайнятого населення. Важливою тенденцією є активне зростання експорту сільськогосподарської продукції: з 2010 до 2020 року його обсяги збільшилися майже втричі, що дозволило агросектору зайняти провідні позиції у структурі зовнішньої торгівлі, формуючи 59% загального експорту України.

Ключовою умовою подальшого розвитку агропродовольчої сфери є активне залучення інвестицій, що сприятимуть модернізації виробництва, впровадженню інноваційних технологій, а також розвитку інфраструктури та підвищенню рівня життя в сільській місцевості. Такий підхід не лише зміцнить позиції України на глобальному аграрному ринку, а й стане потужним драйвером сталого економічного зростання країни [1].

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Незважаючи на позитивну динаміку виробництва, зростання обсягів експорту та підвищення конкуренто-спроможності агропродовольчого сектору на міжнародному рівні, його подальший розвиток стикається з низкою викликів. Серед ключових проблем варто відзначити недостатню швидкість модернізації агропродовольчої інфраструктури, зниження рівня економічної активності та соціальних стандартів у сільській місцевості, а також інтенсивну урбанізацію населення.

Додаткові виклики формуються в контексті екологізації виробництва та зростання попиту на високоякісні, екологічно безпечні продукти. Це, у свою чергу, зумовлює підвищення вимог до продовольчої безпеки країни та посилює роль технологічних факторів у підвищенні ефективності аграрного виробництва. Динамічний розвиток технологій та бізнес-моделей в

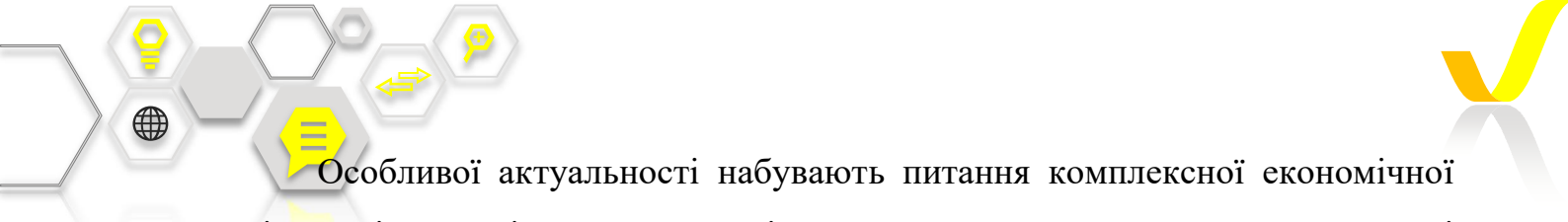

агропромислового секторі вимагає адаптації до нових умов, що визначатимуть майбутню конкурентоспроможність галузі [2].

Подолання ключових викликів агропродовольчої сфери значною мірою залежить від підвищення його інвестиційної привабливості, активізації притоку приватного капіталу та зміцнення інвестиційного потенціалу галузі. Це створить передумови для техніко-технологічного оновлення виробничих процесів, підвищення якості та конкурентоспроможності агропродовольчої продукції, а також оптимізації механізмів управління інвестиціями в аграрній сфері. У довгостроковій перспективі такі заходи сприятимуть ефективному державному регулюванню та зміцненню продовольчої безпеки країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних наукових дослідженнях значна увага приділяється вивченню інвестиційного потенціалу агропродовольчої сфери, зокрема його структурних компонентів та механізмів інституційного забезпечення в умовах трансформаційної економіки. Цими здобутками відзначаються О. Білоусова (2022), А. Гуторова (2021), Н. Давиденко (2018), Ю. Єрмакова (2018), С. Заїки (2020), М. Кісіля (2019), І. Кобушка (2021), Н. Козяр (2020). Ю. Лупенка (2021), Т. Мацибори (2020), Ю. Негоди (2019), А. Гребеннікової (2019) тощо. При цьому, ключовим аспектом цих досліджень є аналіз здатності галузі генерувати внутрішні фінансові ресурси та залучати зовнішні інвестиції, враховуючи економічні, соціальні та природні аспекти обґрунтування ефективних стратегій розвитку аграрного сектору в умовах глобальних викликів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значний інтерес науковців до проблематики інвестиційного потенціалу, низка аспектів його формування в агропродовольчій сфері залишається недостатньо дослідженою. Зокрема, потребують подальшої розробки теоретико-методологічні засади аналізу інвестиційного потенціалу з позицій загальної економічної теорії, інституційного середовища, а також ключових чинників та стимулів, що впливають на його розвиток та ефективну реалізацію в Україні.

Особливої актуальності набувають питання комплексної економічної оцінки інвестиційного потенціалу аграрного сектору в контексті запровадження ринку землі та трансформації умов господарювання. Такий підхід сприятиме підвищенню фінансової стійкості виробників агропродовольчої продукції та створенню сприятливих умов для залучення довгострокових інвестицій.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою даної статті є дослідження теоретико-методологічних засад змісту, структури та функціональної ролі інвестиційного потенціалу агропродовольчої сфери у трансформаційній економіці, інституційного середовища його формування та розширеного відтворення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування інвестиційного потенціалу є фундаментальним аспектом дослідження змісту та структури інвестиційних процесів, особливо в контексті агропродовольчої сфери. В умовах сучасних економічних викликів його розвиток на рівні окремих регіонів або підприємств набуває особливої актуальності, що обумовлює необхідність наукового аналізу та комплексного обґрунтування.

Ефективне вивчення цієї проблематики вимагає системного підходу, який охоплює вирішення ключових теоретико-методичних завдань, зокрема розробку моделей оптимізації процесу формування та використання інвестиційного потенціалу в агропродовольчій сфері. Це дозволить не лише покращити фінансову стійкість підприємств галузі, а й забезпечити їхню конкуренто-спроможність у довгостроковій перспективі.

Термін «інвестиційний потенціал» формується на основі двох фундаментальних економічних категорій – «інвестиції» та «потенціал». Такий підхід дозволяє інтерпретувати інвестиційний потенціал як сукупність суб'єктно-об'єктних можливостей, що визначають здатність до реалізації інвестиційної діяльності в певному економічному середовищі.

У сучасній економічній науці поняття «потенціал» розглядається як сукупність можливостей, здібностей або нереалізованих ресурсів

досліджуваного об'єкта, які можуть бути трансформовані в реальні результати за відповідних змін у зовнішньому середовищі. Таким чином, інвестиційний потенціал слід аналізувати як динамічну характеристику, що відображає здатність економічної системи до ефективного залучення, розподілу та використання інвестиційних ресурсів.

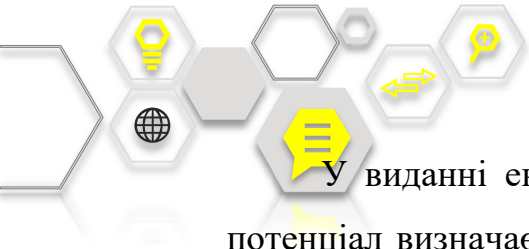
Поняття «потенціал» можна інтерпретувати у двох основних аспектах:

- у вузькому розумінні термін «потенціал» походить від латинського *potential*, що означає силу, міць, потужність. У цьому контексті він відображає здатність об'єкта чи системи до реалізації певних дій або процесів.

- у широкому розумінні потенціал розглядається як сукупність наявних можливостей, ресурсів та засобів, які можуть бути використані для досягнення конкретних цілей. Це трактування охоплює як поточні, так і потенційно доступні резерви, що можуть бути задіяні за відповідних умов.

Такий підхід до визначення потенціалу є важливим у дослідженнях економічних систем, зокрема при аналізі інвестиційного потенціалу, який поєднує реальні та приховані можливості залучення й ефективного використання інвестиційних ресурсів [4, 5].

Економічна категорія «потенціал» отримала широке поширення в науковій літературі на межі 1970-1980-х років ХХ століття. Саме в цей період економічні дослідження, академічні словники та наукові праці почали активно оперувати поняттями, пов'язаними з потенціалом, такими як економічний, виробничий, природний, трудовий, експортний, інтелектуальний, інформаційний, інноваційний потенціал, а також категоріями потенційних конкурентів і можливостей. Масштабне застосування цих термінів стало відображенням зростаючого наукового інтересу до аналізу ресурсів та можливостей, які можуть бути залучені для досягнення економічних цілей. Це, своєю чергою, заклало основу для подальшого розвитку теоретичних і практичних підходів до оцінки та управління потенціалом у різних сферах економіки.

У виданні економічної енциклопедії під керівництвом С. Мочерного потенціал визначається як «сукупність ресурсів, якими володіє економічний суб'єкт, їх оптимальна організація та здатність ефективно використовувати їх для досягнення певних цілей» [6, с. 13]. Ця концепція об'єднує два ключові аспекти. Перший – ресурсний, де потенціал розглядається через наявності або контролю над певними ресурсами (багатствами) на рівні країни, регіону, галузі чи окремого підприємства. Другий підхід акцентує увагу на здатності економічного суб'єкта досягати поставлених цілей, реалізовувати стратегічні програми або проекти [4].

О. І. Шаблій, узагальнюючи існуючі підходи до визначення категорії потенціалу, виділяє три ключові ознаки: носій (субстрат), власність та відношення [7, с. 104]. Цей підхід знаходить відображення і в роботах В. Приймака, який акцентує увагу на функціональному аспекті поняття «потенціал» [8, с. 9]. Він розглядає його через три основні характеристики:

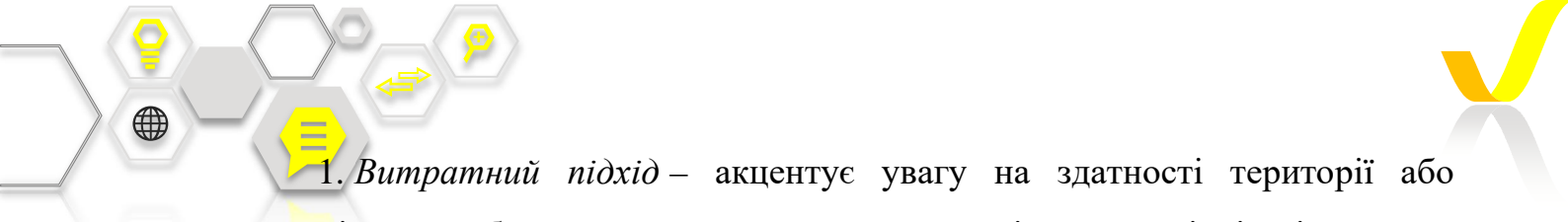
1. *Номінальний аспект потенціалу* – відображає сукупність умов, ресурсів та інших елементів, які формують його основу.

2. *Атрибутований аспект* – характеризує кількісні та якісні параметри потенціалу, такі як «потужності», «можливості» та «здатності», що дозволяють оцінити його реальний стан.

3. *Релятивний аспект потенціалу* – пов'язаний з уявленням про потенціал як про «продуктивність» або ефективність його використання. Цей аспект підкреслює взаємозв'язок між потенціалом та процесом його реалізації, що є важливою диференціальною характеристикою його ефективності [7, с. 533].

Таким чином, підхід В. Приймака дозволяє розглядати потенціал не лише як статичну сукупність ресурсів, але й як динамічну систему, яка включає взаємодію між його елементами та результативність їх використання.

Аналізуючи сутність поняття «інвестиційний потенціал» в контексті економічної науки, можна виділити кілька ключових підходів до його інтерпретації:

1. *Витратний підхід* – акцентує увагу на здатності території або економічного суб'єкта залучати та поглинати капітал. Цей підхід підкреслює важливість інфраструктури, інституційних умов та інших факторів, які сприяють залученню інвестицій.

2. *Ресурсний підхід* – розглядає інвестиційний потенціал як сукупність наявних ресурсів та можливостей для інвестування, які формуються під впливом різноманітних економічних, соціальних та політичних факторів. У цьому контексті потенціал реалізується через інвестиційні потоки, що забезпечують розвиток економіки.

3. *Результативний підхід* – зосереджується на оцінці ефективності використання інвестиційних ресурсів. Він розглядає потенціал з точки зору віддачі від вкладень, економічної результативності господарської діяльності та досягнення стратегічних цілей.

Ці підходи допомагають комплексно оцінити інвестиційний потенціал, враховуючи як можливості залучення ресурсів, так і результати їх використання, що робить його важливим інструментом для аналізу економічного розвитку.

Тоді як суб'єктна спрямованість понятійно-категоріального дослідження «інвестиційного потенціалу» дозволяє вивчати його приналежним як до *суб'єкта економічних відносин чи господарювання* (підприємства, організації, установи тощо) так і до окремого *сектору економіки* (галузі виробництва) та *регіону*.

Проведений аналіз наукових досліджень щодо визначення сутності поняття «інвестиційний потенціал» свідчить про наявність різноманітних підходів та дискусій щодо його змісту та структури. Дослідники пропонують різні трактування, виділяючи ключові складові елементи, які формують цю категорію.

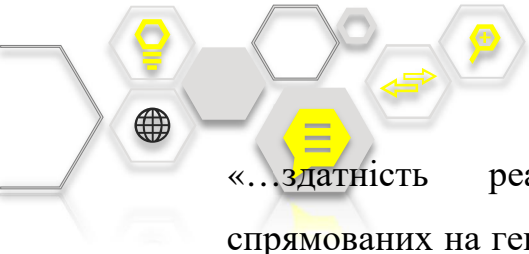
Узагальнення наукових поглядів на визначення сутності категорії «*інвестиційний потенціал*» підприємства з метою їхньої класифікації, дозволило виокремити наступні теоретико-методологічні підходи:

1. *Ресурсний підхід* – акцентує увагу на наявності та якості матеріальних, фінансових, трудових та інших видів ресурсів, необхідних для реалізації інвестиційних проєктів. Так, на думку Волика С.В., інвестиційний потенціал підприємства - це комплексна система, яка включає фінансові, технічні та трудові ресурси, що обумовлюють забезпечення інвестиційної привабливості господарюючого суб'єкта та виражають здатність до залучення, ефективного використання інвестиційного капіталу з метою задоволення поточних потреб та реалізації можливостей розширеного відтворення [3]. Однодумці такого погляду (Щербатюк О., Жулавський А., Гордієнко В., Самофалова О.) вбачають цей комплекс ресурсів «...у поєднанні з можливостями, засобами та умовами їхнього залучення і використання в інвестиційній діяльності» [10, 4]. Хоча, для В. Бочарова, Н. Намлієва, ця категорія не що інше як «...реальна пропозиція інвестиційних ресурсів (капіталу), яка формується під впливом конкретного або потенційного попиту» тощо [9, 15].

2. *Витратний підхід* – відображає здатність ефективно використовувати наявні ресурси для генерації додаткової вартості, залучення нових інвестицій та забезпечення стабільного економічного зростання. Дотримуючись такого погляду, Білоусова О. визначає досліджувану категорію – як «...здатність суб'єкта економіки забезпечувати фінансову підтримку висхідного інвестиційного тренду, що реалізується через нагромадження основного капіталу та підвищення рівня його дохідності та прибутковості в поточному та середньостроковому періодах» [11, с. 61].

3. *Перспективний підхід* – відображає здатність підприємства досягати стратегічних цілей, таких як зростання продуктивності, розширення ринкових позицій та забезпечення стабільного розвитку. Дотримуючись такої позиції, Дресвянніков Д.О. трактує інвестиційний потенціал – як «...сукупну можливість власних та залучених економічних ресурсів забезпечувати інвестиційну діяльність підприємства за умови сприятливого інвестиційного клімату, у межах та масштабах, визначених економічною політикою країни та стратегічними цілями розвитку підприємства» [12, с. 26]. При цьому, це

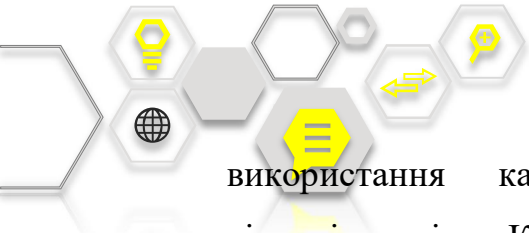
«...здатність реалізувати сукупність інвестиційних можливостей, спрямованих на генерування додаткових потоків капіталу, що забезпечується за рахунок консолідації...» саме зазначених інвестиційних ресурсів «...з метою підвищення ефективності діяльності підприємства» (Дідух С.) [13] чи за умови «...поступового свідомого чи несвідомого їхнього накопичення» (Гавриш В., Гулько Л., Драганова Т.) [14].

4. *Нагромаджуваний підхід* – обумовлює розгляд потенціалу як результату накопичення ресурсів, знань та досвіду, що передбачає їхню активізацію та ефективне використання для досягнення конкретних стратегічних завдань, цілей. За гіпотезою Заїки С.О. – це «...це сукупність прихованих інвестиційних ресурсів, джерел, можливостей, засобів та запасів, які під впливом зовнішніх або внутрішніх факторів інвестиційного середовища формуються та взаємодіють між собою за для вирішення стратегічних завдань підприємства в процесі інвестиційної діяльності» [17, с. 85].

5. *Структурно-організаційний підхід* – виражає інвестиційний потенціал, як комплексну динамічну систему, що включає сукупність взаємодіючих окремих організаційних підсистем (інвестиційно-фінансова та управлінська), як структурних елементів потенціалу [18].

6. *Вартісний підхід* – виступає якісним критерієм оцінки підприємства як товару. Його зростання свідчить про те, що економічна діяльність підприємства відповідає принципам соціально орієнтованої концепції. Це, у свою чергу, сприяє вирішенню економічних проблем, які виникають у процесі взаємодії між суб'єктами господарювання [19]. Таким чином, інвестиційний потенціал не лише відображає фінансову та економічну спроможність підприємства, але й підкреслює його роль у забезпеченні соціальної відповідальності та сталого розвитку.

Така різноманітність підходів до визначення інвестиційного потенціалу підкреслює його багатогранність як економічної категорії, яка відображає різні аспекти інвестиційної діяльності, такі як ресурсне забезпечення, ефективність

використання капіталу, стратегічні цілі розвитку та соціальну відповідальність. Комплексний підхід до розуміння інвестиційного потенціалу дозволяє враховувати як внутрішні можливості підприємства (фінансові, технічні, інноваційні), так і зовнішні умови (ринкову кон'юнктуру, інвестиційний клімат, регуляторне середовище). Таким чином, інвестиційний потенціал є не лише показником наявних ресурсів, але й індикатором здатності підприємства до адаптації, інновацій та досягнення довгострокових цілей.

Критичний аналіз наукових поглядів щодо визначення сутності поняття «*інвестиційний потенціал*», суб'єктом забезпечення якого виступає галузь виробництва (сектор економіки) (табл. 1) вказує на спробу ототожнення його з комплексом можливостей галузей народного господарства до подолання зовнішніх і внутрішніх ризиків сталого розвитку при здійсненні інвестиційних процесів (за умов ефективного ринку земель с/г призначення) з метою одержання прибутку або досягнення іншого корисного ефекту (соціального, екологічного тощо).

Зміщення вектору дослідження «інвестиційного потенціалу» у фокус регіонального розвитку обумовлює розгляд його як сумарного показника забезпеченості виробничими, природними, трудовими, інфраструктурними та фінансовими ресурсами, які мають вагомий вплив на реалізацію інвестиційних процесів як на рівні держави в цілому, так і в межах окремого регіону. При цьому, цей потенціал, за різних теоретико-методологічних підходів, відображає здатність соціально-економічної системи формувати внутрішні та залучати зовнішні інвестиційні ресурси, створюючи умови для їх ефективного використання, та досягати стратегічних цілей з дотриманням принципів сталого розвитку.

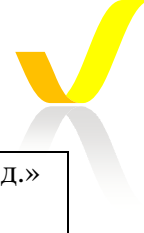
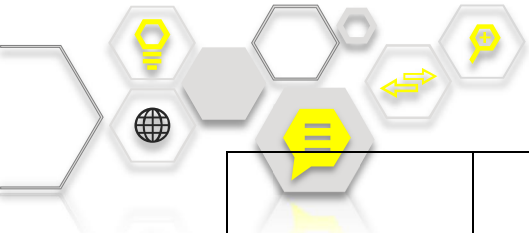
Проведений аналіз наукових досліджень щодо визначення сутності поняття «інвестиційний потенціал» свідчить про наявність різноманітних підходів та дискусій щодо його змісту та структури. Дослідники пропонують різні трактування, виділяючи ключові складові елементи, які формують цю категорію.

Узагальнення наукових здобутків щодо визначення сутності поняття «*інвестиційний потенціал*» регіонального розвитку (регіону) за для їхньої диференціації, дозволило виокремити наступні теоретико-методологічні підходи, зокрема:

Таблиця 1

Класифікація наукових поглядів до визначення сутності категорії «*інвестиційний потенціал*» галузі виробництва

Науковий погляд	Автор	Визначення поняття «інвестиційний потенціал» як -
Ринковий вектор	Кісіль М.І.	Інвестиційний потенціал у контексті введення ринку сільськогосподарських земель можна визначити як максимально можливий обсяг інвестицій, які після завершення формування цього ринку та за умови сприятливої аграрної політики та прийнятних інвестиційних ризиків будуть залучатися з усіх джерел фінансування. Ці інвестиції будуть спрямовані на розвиток виробництва сільськогосподарської продукції, що сприятиме підвищенню ефективності аграрного сектору та забезпечення його сталого розвитку [20].
Перспективний вектор	Пілько А.Д.	сукупна здатність галузей народного господарства протидіяти прояву зовнішніх і внутрішніх загроз та ризиків, здійснюючи при цьому достатнє для розвитку відтворення виробничих ресурсів [21]
	Кобушко І.М., Чухно Р.Ю.	сукупна здатність галузевих ресурсів і суб'єктів господарювання, що використовують ці ресурси, забезпечувати в часі стійкий економічний ефект [22]
	Юхновський І.В.	сукупність наявних ресурсів і можливості суб'єктів їх реалізовувати в інвестиційній діяльності у визначеному секторі економіки з метою максимізації задоволення сукупного та інвестиційного попиту [9]
	К. Покатаєва	як комплексна характеристика сукупної можливості економіки, суб'єктів бізнесу, регіону або держави до провадження інвестиційної діяльності в окремих сферах. [23]
Мезоекономічний вектор	Сукач О.М.	комплекс інвестиційних ресурсів галузі, ефективність реалізації яких визначається системою макроекономічних показників: структура інвестицій в основний капітал, індекс фізичного обсягу інвестицій в основний капітал, частка в структурі наявності основних фондів на початок періоду, коефіцієнт зносу основних фондів, структура прямих іноземних

		інвестицій, рентабельність активів, концентрація і т.д.» [24]
--	--	---

Джерело: узагальнено автором за відповідними даними.

1. *Перспективний підхід* – де «інвестиційний потенціал» являє собою сукупність змінних галузевих ресурсів (внутрішніх та залучення зовнішніх інвестиційних ресурсів), використання яких сприяє підвищенню рівня капіталізації праці та забезпеченню стабільного економічного прибутку господарюючими суб'єктами або ж сталого розвитку регіону у довгостроковій перспективі (Кобушко І.М., Кобушко І.В., Коуз Р., Гайдай Г.Г.) [27, 28, 31]. При цьому, Кобушко І.М., Кобушко І.В. і Гайдай Г.Г суб'єктом інвестиційних процесів вбачають «регіональну економічну систему». Хоча, на думку А. Алчіан інвестиційні ресурси спрямовуються «... в економіку регіону і забезпечують розширення її можливості вирішувати проблеми соціального розвитку» [29].

Дещо іншої позиції, щодо «запасу наявних можливостей інвестиційних ресурсів» дотримується Бережна І., яка визначає *інвестиційний потенціал* регіону як сукупність наявних ресурсів певного таксономічного рівня економічної системи, можливості яких щодо формування інвестиційних доходів і ризиків залежать від спроможності інституційного середовища забезпечувати стабільність та ефективність інвестиційного процесу [30].

2. Прихильниками *процесного підходу* інвестиційний потенціал регіону виражається як сукупність факторів і тенденцій, що формують ринкову кон'юнктуру, впливають на механізми державного регулювання, а також визначають напрями податкової, кредитної та інвестиційної політики суб'єктів господарювання (Квасницька Р.С.) [32]. При цьому, В. Соболев та В. Шердяков характеризують такий процес, як «...діалектику взаємодії інвесторів та реципієнтів інвестицій» тощо [33].

3. *Ресурсний підхід* – відображає сукупність ресурсів суб'єктів господарювання, які створюють основу для відтворення економічної та

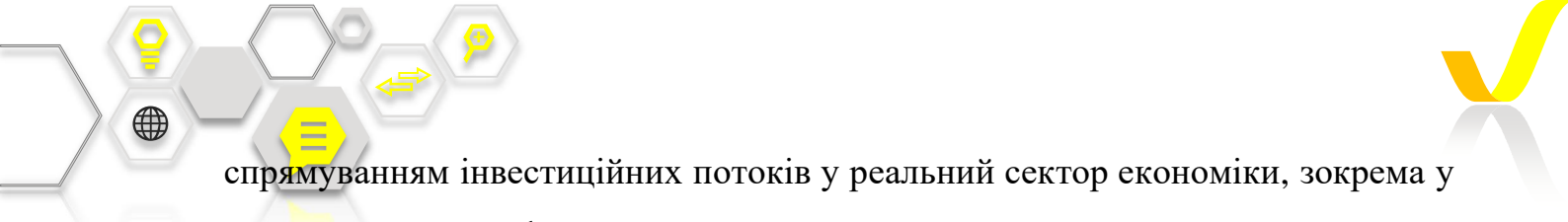

соціальної інфраструктури (комплексну базу відтворення продуктивних сил) регіону на інноваційних засадах, сприяючи його стійкому економічному розвитку (Салтан М.П., Кришталь Т.М.) [16, 36]. Дотримуючись цих поглядів, Н. Мешко та Л. Беззубко оцінюють досліджувану категорію саме через «...макроекономічні параметри регіону, що впливають на його інвестиційну привабливість» тощо [34, 35].

Віддаючи перевагу галузевій парадигмі при дослідженні аспектів формування та розвитку інвестиційного потенціалу для сільськогосподарського виробництва, Козяр Н.О. трактує його, як сукупність його виробничих ресурсів, що можуть стати об'єктом різних форм фінансових вкладень, спрямованих на отримання прибутку аграрними підприємствами або досягнення інших позитивних результатів, зокрема досягнення соціального чи екологічного корисного ефекту [25, 37].

З огляду на це, ми пропонуємо, під поняттям **«інвестиційний потенціал агропродовольчої сфери (АПС)»** розуміти – результат синергічної взаємодії соціальних, економічних, трудових, фінансових, земельних, біологічних та інших виробничих ресурсів у поєднанні із галузевими заходами державної підтримки, формує передумови для розширеного відтворення екологічно безпечного агропродовольчого виробництва через ефективне використання власного та залученого інвестиційного капіталу та оптимальне техніко-технологічне навантаження на екосистему. Інтеграція державної підтримки, як складового елемента, в характеристику агропродовольчого виробництва сприяє розширенню його можливостей, стимулюючи інвестиційну активність та, відповідно, підвищуючи інвестиційний потенціал галузі тощо.

Формування інвестиційного потенціалу безпосередньо пов'язане з досягненням системних цілей, зокрема: трансформацією наявних економічних факторів у інвестиційні ресурси через спеціалізацію прав власності та їх вартісну оцінку; забезпеченням стабільного або зростаючого рівня інвестування, необхідного для розширеного відтворення; а також

спрямуванням інвестиційних потоків у реальний сектор економіки, зокрема у агропродовольчу сферу.

На нашу думку, видова структура інвестиційного потенціалу має відображати не лише процеси виробництва та споживання аграрної продукції, сировини й продовольства, а й умови, що визначають їхню взаємодію та взаємозв'язок. Отже, при дослідженні інвестиційного потенціалу країни чи регіону доцільно враховувати сукупність ключових факторів, зокрема економічні, ресурсні, політичні, трудові, виробничі, фінансові, інноваційні, інфраструктурні, інституційні та соціальні аспекти (рис. 1).

Численими дослідженнями інвестиційних ресурсів доведено, що усі структурні елементи інвестиційного потенціалу характеризуються систематизованим характером, що передбачає їхнє об'єднання в єдину аналітичну модель. Окремий вид потенціалу формується шляхом агрегації статистичних даних, де кожен показник враховується з урахуванням його вагомості – таким чином, результатом обчислень стає нормований індекс. Що стосується сукупного інвестиційного потенціалу, його величина визначається через інтеграцію окремих компонентів, кожному з яких надається певна вага, відповідно до впливу на кінцевий результат. Ця методологія дозволяє не лише уникнути суб'єктивізму в оцінках, але й забезпечити порівнянність результатів у часі та просторі. Важливим аспектом є динамічна кореляція між складовими: зміна ваги одного з елементів може суттєво вплинути на загальний баланс системи, що вимагає постійного актуалізації вихідних даних та критеріїв оцінки.

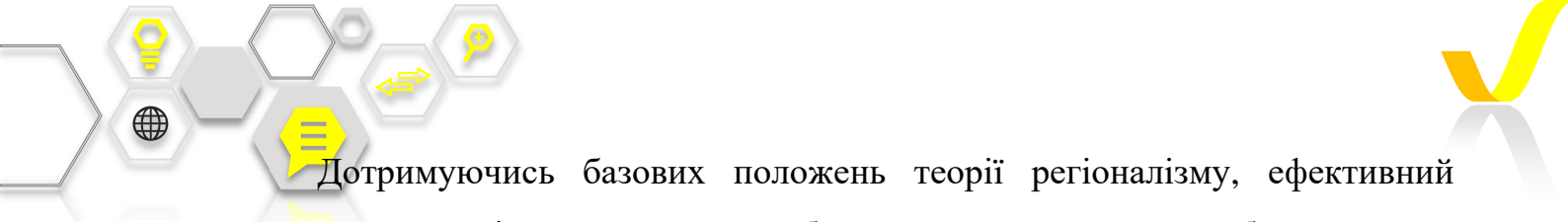
*Інвестиційний потенціал
агропродовольчої сфери регіону/країни*

Базисні компоненти:

Рис. 1. Структурні компоненти інвестиційного потенціалу агропродовольчої сфери (АПС) регіону/країни

Джерело: авторська розробка

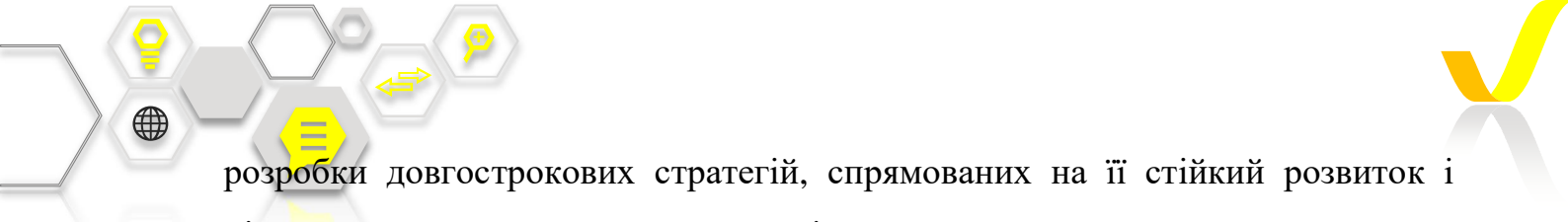
Дотримуючись базових положень теорії регіоналізму, ефективний розвиток економічної системи має базуватися на принципах збереження та нарощення інвестиційних ресурсів, що зумовлює необхідність постійного зростання інвестиційного потенціалу, ключові характеристики якого включають:

- оптимальність – здатність охоплювати всі можливі напрями використання інвестицій за умови ефективного функціонування економіки;
- доступність – мінімізацію бар'єрів для залучення та використання інвестиційних ресурсів, за винятком обмежень, визначених законодавчими нормами;
- динамічність – постійний розвиток та трансформацію ресурсної бази, що забезпечує гнучкість і здатність адаптуватися до змін економічного середовища.

Ці характеристики сприяють створенню стабільної та прогресивної економічної системи, здатної ефективно використовувати інвестиційний потенціал для досягнення стратегічних цілей.

У процесі використання інвестиційного потенціалу окремі його складові можуть втрачати ефективність або повністю вичерпуватись, водночас інші фактори набувають нового значення та впливу. Це зумовлює часткове скорочення загального потенціалу, що потребує компенсації шляхом посилення інших його компонентів. Зокрема, у сфері агропродовольчого виробництва важливими компенсаторними механізмами можуть бути впровадження інноваційних технологій, модернізація інфраструктури, підвищення рівня професійної підготовки кадрів.

З метою мінімізації негативних наслідків цих процесів необхідно досягати збалансованого поєднання між раціональним використанням наявних ресурсів та розвитком нових джерел інвестиційного потенціалу. Це вимагає не лише постійного моніторингу стану економічної системи, а й

розробки довгострокових стратегій, спрямованих на її стійкий розвиток і підвищення конкурентоспроможності.

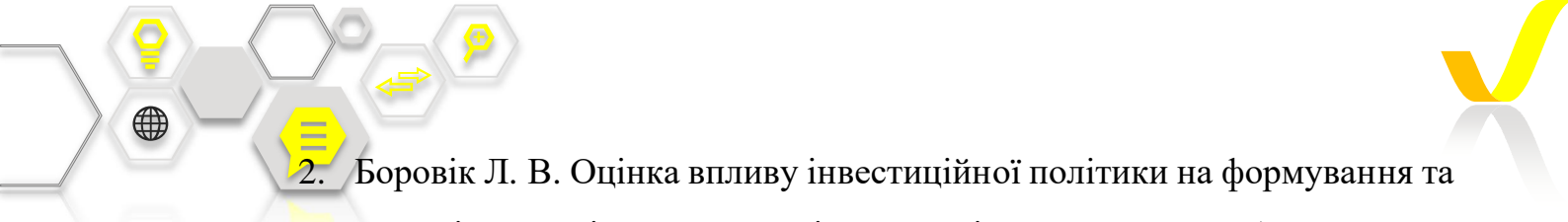
Важливим аспектом формування та розвитку інвестиційного потенціалу є врахування як зовнішніх, так і внутрішніх чинників, зокрема економічної кон'юнктури, рівня політичної стабільності, технологічного прогресу та екологічних викликів. У сучасних умовах глобалізації та інтеграції ринків зростає необхідність підвищеної гнучкості інвесторів та їхньої здатності швидко адаптуватися до змін у світовій економіці. Динамічний розвиток міжнародного середовища зумовлює потребу в розробці стратегій, що сприятимуть зниженню ризиків, підвищенню ефективності використання інвестиційних ресурсів і забезпеченню стійкого економічного зростання.

Висновки. Ефективне управління інвестиційним потенціалом агропродовольчої сфери вимагає комплексного підходу, що інтегрує як внутрішні ресурси, так і зовнішні фактори впливу. Такий підхід є необхідною умовою для досягнення стійкого розвитку та підвищення ефективності використання інвестиційних ресурсів.

Водночас аналіз інвестиційного потенціалу слід здійснювати з двох основних позицій. По-перше, якщо розглядати його як мету інвестиційної діяльності, то він виступає як стратегічний актив бізнесу, що формується під впливом низки факторів, які визначають попит на інвестиції. По-друге, якщо інвестиційний потенціал розглядати як компонент інвестиційної діяльності та результат її реалізації, то він виконує функцію ресурсу для бізнесу, що визначає можливості та обмеження щодо подальшого інвестування тощо.

Список використаних джерел

1. Єрмаков О. Ю., Тюріна А. А., Калашникова Г. О. Економічна оцінка інвестиційного потенціалу аграрного сектору України. *Економіка і аграрний бізнес*. 2022. URL: <https://economicscience.com.ua/web/uploads/pdf/Economics%20and%20Business%20Management,%202022,%20Vol.%2013,%20No.%202-3-16.pdf>.

2. Боровік Л. В. Оцінка впливу інвестиційної політики на формування та використання інвестиційного потенціалу галузі. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2018. №1(59). С. 72-78.

3. Волик С. В. Інноваційно-інвестиційний потенціал суб'єктів аграрного сектору економіки: сутність та взаємозв'язок його складових. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2023. №4. С. 44-48. DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2023-4-7>.

4. Мацибора Т. В. Інвестиційний потенціал аграрного сектору України: формування та розвиток. *Економіка АПК*. 2020. № 6. С. 49-58. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202006049>.

5. Словник економіста та підприємця / А.М. Туренко, І.А. Дмитрієв, О.С. Іванілов, І.Ю. Шевченко. Х.: ХНАДУ, 2018. 340 с.

6. Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера / За ред. Романа Дяківа. Київ: Міжнародна економічна фундація. 2000. 450 с.

7. Шаблій О. І., Шаблій З. О. Нові підходи до категорії «рекреаційний потенціал». Проблеми регіональної політики : зб. наук. праць. Львів: Інститут регіональних досліджень. 1999. 510 с.

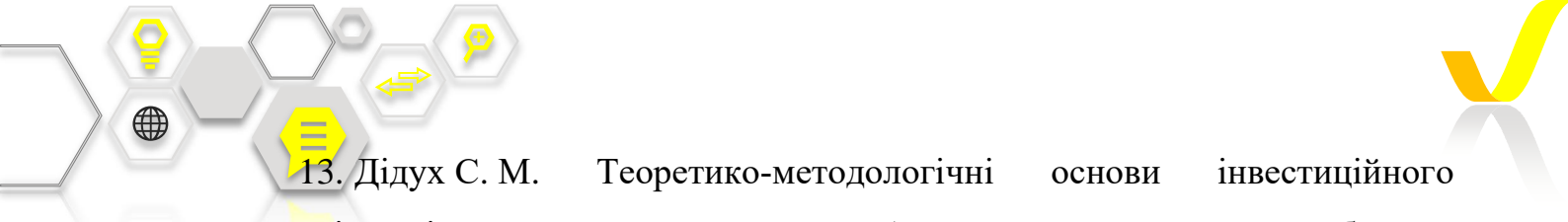
8. Приймак В. Трудовий потенціал та механізм його реалізації в регіоні: монографія. Львів: Видавництво Центр ЛНУ ім. І. Франка. 2002. 383 с.

9. Юхновський І. В. Методика оцінки інноваційно-інвестиційного потенціалу економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. № 21. С. 6-10.

10. Щербатюк О. М. Дефініція «інвестиційний потенціал підприємства»: сутність та відмінності. *Ефективна економіка*. 2011. № 11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=773>.

11. Білоусова О. С. Інвестиційний потенціал економіки України та країн ЄС. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2017. № 1-2. С. 60-67.

12. Дресвянніков Д. О. Формування інвестиційного потенціалу підприємства. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: Економічні науки*. 2016. Вип. 31(2).

13. Дідух С. М. Теоретико-методологічні основи інвестиційного потенціалу підприємства. *Економіка: проблеми теорії та практики* : зб. наук. праць. Дніпропетровськ: ДНУ, 2008. Вип. 237: В 6 т. Т. 5. С. 1244-1252.

14. Гавриш В. П., Гулько Л. Г., Драганова Т. П. Методичні основи формування інвестиційного потенціалу підприємства. *Інвестиційні пріоритети епохи глобалізації* : матеріали III вплив на національну економіку та окремий бізнес : Міжнар. наук.-практ. конф., 7-8 жовт. 2010 р. Дніпропетровськ : Біла К.О., 2012. Т. 3. Інвестиції та інновації. С. 11–15. URL: http://www.confcontact.com/20101008/5_gavrish.htm.

15. Намлієва Н. В. Регламентация системи управління інвестиційним потенціалом підприємств. *Сучасний стан та перспективи розвитку фінансового права* : матер. інтернет-конф., секція 16, 28 жовтня 2009 р.

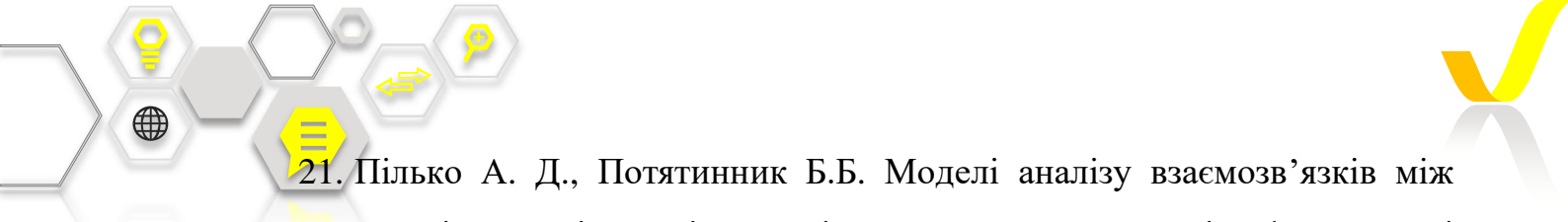
16. Салтан М. П. Активізація використання інвестиційного потенціалу аграрного сектору Вінницької області. *Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки*. 2010. №4. С.170-176.

17. Заїка С. О. Інвестиційний потенціал підприємства та варіанти його формування. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Вип. 13. Ч. 1.

18. Чорна М. В., Жувагіна І. О., Горіцин Д. О. Принципи оцінки інвестиційного потенціалу підприємства роздрібної торгівлі. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2014. Вип. 1. С. 87-96.

19. Шабатура Т. Формування інвестиційного потенціалу підприємства в контексті вирішення економічних конфліктів. *Проблеми і перспективи економіки та управління*, 2016. № 1. С. 235-241.

20. Кісіль М. І. Інвестиційний потенціал сільського господарства та його земельної складової. *Фінансово-кредитний механізм розвитку економіки та соціальної сфери* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (24-25 жовт. 2019 р.). Кропивницький: Ексклюзив-Систем, 2019. С. 66-69. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/9528>.

21. Пілько А. Д., Потятинник Б.Б. Моделі аналізу взаємозв'язків між показниками інвестиційної діяльності та системою показників ефективності використання потенціалу регіонального ринку м'яса та м'ясопродуктів. *Проблеми економіки*. 2017. № 1. С. 435-440.

22. Кобушко І. М., Чухно Р. Ю. Оцінка інвестиційного потенціалу України з урахуванням інфраструктурних змін. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*, 2021. № 3. С. 102-119. DOI: <https://doi.org/10.21272/1817-9215.2021.3-12>.

23. Покатаєва К. П. Теоретичні основи визначення категорій «інвестиційний потенціал» та «інвестиційна привабливість». *Коммунальное хозяйство городов: науч.-техн. сб. Серія: Техн. науки*. 2007. Випуск 75. С. 262-268.

24. Сукач О. М. Інвестиційний потенціал національної економіки. *Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. Серія: Економіка і менеджмент*. 2018. № 1. С. 37-44.

25. Козяр Н. О. Сучасний стан та перспективи використання інвестиційного потенціалу аграрного сектору України. *Інвестиції: практика та досвід. Економічна наука*. 2019. №16. С.54-60.

26. Манцевич Ю. М., Скупський Р. М., Мельничук Л. С. Новітня парадигма інвестиційних процесів аграрного сектору економіки. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2016. №5. С. 99-107.

27. Kobushko I. M., Kobushko I. V. Ecologian and economic evaluation algorithmof the reproduction of regional investment potential. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2017. Vol. 2(23), pp. 454–462. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i23.104803>.

28. Коуз Р. Фірма, ринок і право / Пер. з англ. М.: Нове видавництво, 2007. 224 с.

29. Alchian A. *Economic Forcesat Work*. Indianapolis, 1977. 246 p.

30. Бережна І. Ю. Особливості формування інвестиційного потенціалу у трансформаційній економіці: інституційний підхід. *Ефективна економіка*. 2012. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1528>.

31. Гайдай Г. Г. Інвестиційний потенціал як основа формування комплексу стратегічних інвестиційних рішень. *Економіка та управління на транспорті*. 2018. Вип. 6. С. 106-112.

32. Квасницька Р. С. Інвестиційний потенціал інститутів фінансового ринку України : монографія. Хмельницький : Монускрипт, 2015. 313 с.

33. Соболев В. М. Шердяков В. Е. Менеджмент в области инвестиций и персонала: особенности в переходной экономике. Харків: Бизнес-Информ, 1996. 176 с.

34. Мешко Н. П. Інвестиційно-інноваційний потенціал регіону: критерії оцінки та проблеми формування. *Економічний простір*. 2008. № 10. С. 78-88.

35. Беззубко Л. В., Захаров С. Є., Свешнікова Н. М. Інноваційний потенціал. Донецьк, 2008. 202 с.

36. Кришталь Т. М. Інвестиційний потенціал регіону як основа забезпечення його сталого розвитку. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: Економічні науки*. 2018. № 5. С. 13-18.

37. Skupskyi R., Lyashenko V. Investment context of steady development of agrofood sphere. [Інвестиційний контекст сталого розвитку агропродовольчої сфери]. Socio-economic development of the regions in conditions of transformation. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2020. P. 112-120. ISBN 978-83-66567-01-6.

38. Ястребов Ю. Ю. Розробка стратегії розміщення фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств в умовах інтернаціоналізації економіки. *Агросвіт*. 2018. № 20. С. 43-47. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/20_2018.pdf.

39. Skupskyi R, Zubkov R, Lyashenko V. Diagnostics of investment and innovation activity of enterprises: methodical basis strategis development of the

region-leaders. «Economics and Finance», Agenda Publishing House, London, United Kingdom. Issue 1. 2020. p. 54-69.